
آرامش در قی ام

کاووشی در مبانئ و شاخصه های عرفانهای پست مدرن

ولف:

حمید رسا مظاهری سیف

تهران، جمهوری ۱۳۹۵

سیرشناسه	: مطاهری سیف، حمیدرضا، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: آرامش در بی.ام: کاوسی در مانی و شاخصهای عرفانهای پس از منشی بی.ام.// حمیدرضا مطاهری سیف؛ تهران: جمهوری، ۱۳۹۰.
مشخصات نشر	: ۶۲ ص.
مشخصات ظاهری	: شابک 978-600-5687-44-6
وضعیت فهرست نویسی	: قیما
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۶۱] - ۶۲: همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: عرفان -- قرن ۲۰ م.
رده بندی کنگره	: BL۶۲۵/م۶۱۲ ۱۳۹۰
رده بندی دیویی	: ۲۰۲/۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۳۹۷۱۰۸

نشر جمهوری

آرامش در تنی ام

کاوشی میانمی و شاخصه های عرفانه ای پست مدرن
مؤلف: حمید رضا مظاهری سیف

جمهوری ۱۳۹۵

پ دوم

نشر جمهوری

ویرایش اول

علیرضا اسدی

نام چار

بیانی

طراح جلد

رقعی

قطع

ترنج یانه

لیتوگرافی

کهنه راه

چاپ و صحافی

۹۷، ۶۰، ۸، ۱۷-۴۴-۶

شابک

ISBN

978-600-5687-44-6

۱۱۰۰ نسخه • ۳۰۰۰۰ ریال

حق چاپ و نشر انحصاراً محفوظ است

مراکز پخش و فروش

فروشگاه شماره ۱: خ جمهوری، روبروی خیابان باغ سپه سالار، شماره ۲۳۰
تلفن ۳۳۹۳۰۳۹۰ فکس ۳۳۱۱۶۰۳۳

فروشگاه شماره ۲: خ دکتر شریعتی (قلهک) نرسیده به خیابان دولت روبروی مسجد جامع قلهک پلاک ۱۴۸۵
تلفن ۲۲۶۰۲۵۵۵

دفتر مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خ شهدای ژاندارمری غربی، شماره ۸۸
تلفن ۶۶۴۱۰۸۱۴ فکس ۶۶۴۸۵۱۱۲

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۱	پیشگفتار

بخش اول

مبانی ن. ام / ۱۵

۱۷	پست مدرنیسم
۱۹	بودیسم
۲۳	اومانیسم
۲۷	سکولاریسم

بخش دوم

شاخص‌های عرفان سکولار / ۲۵

۳۷	پوچ‌گرایی روش‌شناختی
۴۲	توهم‌گرایی

- ۴۶ موهم گرایی
- ۴۹ آمادگی برای سلطه‌پذیری
- ۵۳ زنگ تفریحی برای بردگان سرمایه‌داری
- ۶۱ فهرست منابع

www.ketab.ir

خداوند

خداوند انسان را دوست دارد و هیچ‌گاه از دعوت او به سوی خودش برای ستایش به سعادت و کمال دست برنمی‌دارد. اما ناسپاسی انسان را به هزاران بازی و سرگرمی مشغول می‌کند و از خداوند دور می‌سازد. کسی که دعوت خداوند، درون انسان را به آشوب می‌کشد و بی‌قرارش می‌کند، یا از غفلت‌ها خسته و دلزده می‌شود و انگیزه‌های معنوی او را به حرکت در می‌آورد، محرکه‌ای دیگر برای فاصله انداختن میان انسان و خدا، پدید می‌آید تا انسان را به خیالی از وصال و توهمی از عشق و معنویت دین خویش سازد.

روزگار ما، روزگار عجیبی است. بعد از سال‌ها انسان مدرن خود را بالغ و بی‌نیاز از دین و معنویت تصور می‌کرد، امروز به باورهای خرافی و مضحکی علاقه‌مند شده است که نه تنها علوم پیشرفته معاصر، بلکه عقل سالم هم آنها را تأیید نمی‌کند. علاقه به سحر و جادو، باور به اینکه بشقاب پرنده‌ها حامل خدایان هستند و روی‌آوری به بت‌های رایج در سنت‌های مشرکانه گذشته و آیین‌های مربوط به آن

در سنت‌های مصری، هندی و یونانی و حتا نسبت دادن شئون الاهی به انسان‌های نیازمندی که مثل ما زندگی می‌کنند و در آغوش مرگ جای می‌گیرند، برای کسانی که در کشورهای پیشرفته زندگی می‌کنند، دیگر شگفت‌آور نیست.

تک بررسی اخیر نشان می‌دهد که پیروان جادو و جادوگری در لندن و مناطق اطراف جنوب شرق انگلستان، بیشترشان تحصیلات عالی دارند و متخصصان اجد شریطی‌اند که آموزش علمی دیده‌اند و در صناعی چون کامپیوتر، تحقیقات شیمیایی سرگرم کارند.^۱ «به نظر کمپیل عقل‌گرایی، «بی‌اگرایی» ایدار را تقویت نمی‌کند، بلکه در واقع خرافات و گرایش‌های رمزآمیز، وحش و عارفانه را در فرهنگ نوین تشدید می‌کند. حتی آنهایی که بررسی علمی را قبول دارند، در مقامی نیستند که میان داعیه‌های سنتی و بدعت‌گزارانه داورى کنند و احتمال دارد که به بشقاب پرنده‌ها، ادراک‌های فراسر و انواع دیگر باورداشت‌های شبه علمی اعتقاد پیداکنند».^۲

این افسانه‌ها تنها به فرهنگ دین‌گریز غربی محدود نمی‌شود، سال‌هاست که امواجی از این معنویت‌گرایی‌ها به ساحل فرهنگ ما نیز رسیده است و گروهی را با خود برده است. عنوان معنویت، عرفان، خدا، خودشناسی و مفاهیمی از این دست بر کتاب‌ها و در نشریات زیادی به چشم می‌خورد، مؤسسات فراوانی در این باره تأسیس شده

۱. جامعه‌شناسی دین، ملکم هیلتون، ص ۳۱۳.

۲. همان، ص ۳۱۰.

و دوره‌های آموزشی بسیاری با محتوای مشابه برگزار می‌شود. با گذشت سال‌ها عده‌ای از مردم کم‌کم در حال باور کردن این داستان‌ها و افسانه‌ها هستند و به خدایان گوناگون ایمان می‌آورند. در این میان شیطان هم که از جمع فرشتگان رانده شده بود، خود را به میان خدایان کشیده است و گروهی او را باور کرده و خود را شیطان‌پرست می‌دانند. بدون شک این هجوم خرافات و بدعت‌ها دانشمندان و محققان را به عصبانیت می‌تاباند تا مردم را به سوی حقیقت راهنمایی کنند و رسالت روشنگری خود را به انجام رسانند. خداوند از عالمان پیمان گرفته است که در روی کار واج بدعت‌ها دانش خود را آشکار نمایند و اصل و بدل را از هم متمایز کنند. امروزه بیش از هر زمان دیگر جامعه تشنه حقیقت است و بیش از از نیازمند شناختن آن چیزهایی است که به جای حقیقت عرضه می‌شود.

این مجموعه که به بررسی مهمترین جنبش‌های معنوی نوظهور پرداخته، رویکردی انتقادی دارد و جریان‌ها و دانش‌جو و اهل مطالعه و نیز فرهنگیان و والدین فرهیخته را مخاطب قرار داده است.

مطالعه این مجموعه با دو هدف ثمربخش انجام شده بود: نخست کسانی که با این جریان‌ها آشنا شده‌اند می‌توانند با هدف آشنایی با نقدها و آسیب‌ها و نگرش از منظری متفاوت این مجموعه را مطالعه کنند. دیگر کسانی که با این جریان‌ها آشنا نیستند می‌توانند با هدف آشنایی با جنبش‌های معنویت‌گرای نوظهور و اشکالات وارد بر آنها به منظور روشنگری پیش‌گیرانه مطالعه این مجموعه را انتخاب کنند.

گسترده‌گی این جریان‌ها و وسعت و کثرت رسانه‌های گوناگونی که به کار گرفته‌اند، تمام افراد جامعه را در معرض آشنایی و آلودگی به این جریان‌ها قرار داده است، از این رو روشنگری پیش‌گیرانه رسالت بزرگی است که در درجه اول به عهده اساتید و پژوهشگران علوم انسانی است و در درجه دوم به عهده فرد فرد مردم جامعه است تا حتی شده یک نفر را از تاهی معنوی نجات دهند.

این معجزه به تمام جمعی از پژوهشگران نوشته شده و امیدواریم که به همت سایر محققان، گزارش و نشر آثاری از این دست ادامه یابد.

www.ketaboo.ir

پیشگفتار

عرفان مسبب آن است که انسان را به نوعی دیگر از معرفت و شناخت می‌رساند. با معرفت حسی و ظاهری متفاوت است. به همین منظور باید ابزار دیگری را برای سالک پدید آورد یا در درون او کشف کند تا بتواند راه دستیابی به معرفت، دیگر را هموار سازد.

مکاتب عرفانی گوناگون در سراسر جهان همیشه به نوعی معرفت درون بینانه که با شهود قلبی و درونی دریافت می‌شود، اشاره دارند و برای استفاده از آن تلاش می‌کنند. همین تلاش، نیاز به یک عاملی خاصی را پدید می‌آورد که اگر از سوی خداوند و به واسطه پیامبران به انسان برسد، شریعت نام دارد. بی‌تردید با پذیرش این که انسان را خالق دانای حکیم آفریده که از همه اسرار وجودش آگاه است، باید اعتراف کنیم که شریعت الهی بهترین راه شکوفاسازی استعدادهای نهفته عرفانی است و با عمل به شریعت می‌توان به عرفان راستین رسید. از این رو این شریعت به همه پیامبران رسیده است خداوند به حضرت محمد ﷺ می‌فرماید:

﴿ شرع لکم من الدین ما وصی به نوحاً و الذی اوحینا

ایک و ما وصینا به ابراهیم و موسی و عیسی ... ۱۴
 آیینی را برای شما تشریح کرد که به نوح توصیه کرده بود و
 آنچه را بر تو وحی فرستادیم، به ابراهیم و موسی و عیسی
 سفارش کردیم.....

سید حیدر آملی رابطه شریعت و حقیقت عرفان را به پوست بادام و
 روغن بادام تشبیه می‌کند.^۱ اگر این پوست نباشد، آن مغز فاسد و تباه
 می‌شود و تالانش را از دست می‌دهد و اگر آن مغز شیرین و تازه
 نباشد، این پوسته بی‌ارزش است.

بزرگان اهل معرفت هم اصرار دارند که بدون شریعت نمی‌توان
 به مسلک عارفان درآمد و به حقیقت رسید؛ زیرا اگر راه الاهی طی
 نشود، به جای مکاشفات و مشاهدات روحانی، اوهام شیطانی به درون
 انسان هجوم می‌آورد و فرد به خیال این که در عرفان سیر می‌کند، به دام
 پندارهای شیطانی فریفته می‌شود. این مقال بر آن است که بگویند عرفان
 در صورتی که از شریعت فاصله بگیرد و برنامه‌های علمی الاهی را به
 دنبال ایمان به خداوند یکتا و معاد کنار گذارد، پایه‌ای برای استقرار
 سلطه در جامعه بشری شده و سلطه‌گران دنیا طلب را بر مردم مسلط می‌کند.
 امروزه با همه شعارهای زیبا و دلربایی که در جهان به گوش
 می‌رسد، همچنان سلطه‌گری در زندگی بشر باقی است.

۱. سورة شوری (۴۲)، آیه ۱۳.

۲. آملی، حیدر: «جامع الاسرار منبع الانوار»، ج اول، ۱۳۷۴، انجمن ایران‌شناسی فرانسه و

نیروی استکباری حیات طبیعی معاصر با هوشمندی تمام، نقاط ضعف خود را شناسایی کرده است و برای ترمیم و تقویت آن اقدام می‌کند. اما این وصله پینه‌ها تا عمق مبانی مدرنیسم پیش رفته و وضعیت پست مدرن را رقم زده است.

در دهه‌های اخیر مهم‌ترین جریانی که برابر تمدن غرب جلوه کرده و نشان‌گر کاستی‌های بنیادین در مبانی مدرنیسم بوده، جریان معرفت‌گرایی و بازگشت به دین است.

در این بین، معنویتی دروغین و فریبنده پدید آمد تا بحران معنویت را در زنا کی مانی گرایانه اهالی تمدن غرب برطرف سازد. عرفان پست مدرن کارکردی ایی دارد که در نهایت، تحکیم و تداوم شرایط سلطه‌گرانه و سلسله‌پذیرانه حیات طبیعی معاصر است.

بنای این پژوهش، نقد ساختار درونی (مبانی و شاخص‌های) عرفان پست مدرن است و براساس آن به مورد پژوهی تی.ام. می‌پردازد و هرگز قصد تطبیق ندارد؛ ولی از آن-جا که سوگوارانه بعضی از متدینان، روش این عرفان را که مدیتیشن است، به نماز تطبیق می‌دهند و با آن مقایسه می‌کنند، در بخش دوم مقاله چندین تجربه تفاوت‌های نماز و مدیتیشن اشاره شده است.